

icke den minsta anvisning. Man bör dock, som sagdt, hellre beklaga än tadla denna ouppmärksamhet af de resp. Redaktionerna. Deremot är det en billig fordran på deras omtanka för efterverlden, att de i Registret med några ord hade antydt, hvar t. e. sjelfva Helsingfors och Borgå Tidningar kunna återfinnas, om så olyckligt hände, att dessa på det tjugundeförsta seklet råkade hafva gått förlorade, den då lefvande menskligheten till sorg och skada. Betänk värdaste läsare, huru din afkomling då skall skjuta kalotten från ena örat till det andra och bekymrad fråga: »hvem i Herrans namn har tagit de Finska Tidningarne för 1844?»

176 SPIONEN.

Saima n:o 3, 4, 5, 6, 7 och 8 16., 23. och 30. I, 6., 13. och 20. II 1845

I.

Med en nittonårig ynglings lätta sinne vaknade den unga fältväbeln ur den första ostörda sömnen, sedan åtta dagar tillbaka. Han tillhörde den tropp, hvilken under hjelten Malms anförande hade gjort ett tåg inåt Karelen, för att från denna sida skydda den starka ställningen vid Toivala. Det bord, på hvilket han hvilat sina trötta lemmar, var ingen svandunsbädd, och en gryende edsformel, som dess ovänliga hårdhet aflockade honom, ingen morgonbön. Men med öfvadt tålmod vände han andra sidan af sin unga kropp mot den sparsamt strödda halmen på bordet, tänkte på sina älskade och bad i en suck för deras välfärd en bön, icke mindre andaktsfull, än en »omvänds» trallande af en hel Zions sång.

Ingen sömn ville dock mera infinna sig, oaktadt den ljufliga musiken af trettiofyra på golvet liggande soldaters snarkande. Dessa trettiofyra voro återstoden af hela kompaniet, hvilket krigets skiften redan nu hade medtagit. En yngling sådan som vår fältväbel hade bort känna en viss stolthet vid åhörandet af den eljest störande musiken; ty det var dock något att vara dessas förman, hvilka stormat vid Revolaks, stått i kulregnet vid Pulkkila, återtagit Kuopio, gjort öfverrumplingen vid Paukarlaks och fäktat vid Heikka. Men på denna tid lärde sig de skägglöse att räknas till de tappras skara, och det skulle mera förväntat dem att föras till de bragdlösa än någon ungpilt i vår tid att misstänkas för annat mod än polkans och de breda frackskörtenas.

Så låg fältväbeln omgifven af hjelleskaran utan att på den bekosta en enda tanke. Men hans drömmar flögo öfver till det lugna hemmet, der han viste, att en öm moder vid åsynen af hvarje gevär med tårar bad Guds englar skydda honom den älskade, der han såg henne besöka den öfvergifna vindskammaren, ordnande täcket på bädden och hvarje klädstycke i dragkistans lådor, lifligt öfverdrifvande de mödor och umbäranden, han hade att utstå, der han hörde den blonda glada systemns sång plötsligt afbrytas vid åtanken på de faror, som omgäfvö honom, och der – ja der han väl anade, att hennes mörklockiga väninna, hon med det stolta svärmände hjertat, stundom såg in, angelägen att visa sig värd en ung fosterlandsförsvarares kärlek, men ur stånd att dölja sin oroliga nyfikenhet angående hans öden, ömsom rodnande och bleknande vid berättelsen om krigets vexlande skiften. Att nu vara alla dessa så nära, så att blott några timmars fart kunde föra honom i deras krets, utan någon möjlighet att vinna denna sällhet helst för en enda minut, sådant skulle fyllt äfven ett manligare sinne

med otålighet. Icke under, att dessa tankar och drömmar jagade sömnen fjerran hän, och att således den unga krigaren kände äran af att tillhöra de hjeltars rad till och med tung och tryckande.

Ur dessa tankar väcktes han genom den utanför huset ställda postens Verda!, och svaret, God Vän! gaf tillkänna en patrull eller ordonnans i den tidiga morgongryningen. Snart hörde han ett par ord vexlas, sedan en soldats fasta steg i förstugan, samt dörren till den lilla kammare, i hvilken troppens enda officer hade sin bostad jemte tre andra, hörande till bataljonen, öppnas och tillslutas. Som en blixst var han på fötterna, och toaletten gjordes i morgondunklet lika behändigt; ty dertill hörde blott ett par tag med handen genom det ljusa lockiga håret, en svart duk slingrad kring halsen samt iklädandet af den under ett års tjänstgöring utblekta uniformsrocken och af det gula öfver axeln kastade sämskgehänget med huggaren. Så stod han redan i förstugan, då ordonnansen utträdde ur officerarens rum, för att kalla på fältväbeln.

En underofficer var på den fordna Finska armeens tider icke detsamma som nu. Då voro löjtnanterne redan medelålders män, hvilkas söner som underofficerare stodo i ledet, fändrickarne voro trygga jordbrukare, som vanligen redan från förra fältväbels- och fanjunkare-tider hade sig en erfaren och stadgad husmoder, och endast »schersanterna» voro de, hvilka höllo balerna vid magt och spelade öfversittare i förhållande till de yngre pennfäktarena och andra borgerliga kavaljerer. Pratet om fändricksåren tillhör derföre en sednare tid; men uttrycket »en riktig schersant», det förskrifver sig ifrån de gamla goda tiderna. En »schersant» var då en man, som kanske var student eller utgått ur skolan på Haapaniemi, som åtminstone njutit någon skolundervisning och med sin huggare kunde uppträda i landets förnämsta sällskapskretsar, icke såsom blygsam åskådare borta vid dörren utan såsom tongifvande i de ungas lag.

Underofficerare af sådan art voro icke klott tanklösa exercismachiner, utan de hade och yttrade sina egna tankar i ett och hvarje. Under kriget kunde de derföre också begagnas att utföra expeditioner såsom anförare och ledare för sin skara; och ett sådant underbefäl verkade isynnerhet för den hedersanda, af hvilken den fordna Finska armeen lemnat så många prof, och som ännu gör de från dessa tider efterlevande till hedersman, i stånd att från första ögonblicket af en bekantskap ingifva det mest oinskränkta förtroende. Isynnerhet var en fältväbel då för tiden en viktig man. Honom ålåg närmaste omsorgen om hela kompaniet, och vanligen var hans ord afgörande för manskapets goda tanka om öfverbefälet och dess åtgärder. En så ung fältväbel som Lorenz M. hörde derföre till unnantagen, och det var äfven krigets vexlingar han hade att tacka för sin plats, på hvilken likväl en tapperhetsmedalj i guld, förvärfvad vid Pulkkila, gaf honom ett icke ringa anspråk.

När han nu inträdde hos löjtnanten, som förde kompaniet, hvilken äfven redan var på fötterna, vexlades deras godmorgon på samma höfliga vis, som det bland allt väluppforstradt folk brukas, med den skilnad att då fältväbeln sade »H:r Löjtnant», så nyttjade denne ett förtroligt »Lorenz.» Den förre underrättades om den ankomna ordern, till följe af hvilken han borde genast afsända en gefreiter till Idensalmi, der folk skulle uppådas för befästningsarbeten vid Palois pass, och dit äfven troppen skulle vara redo att begifva sig följande dags morgon. Med tankarne ännu fästade vid de föremål, kring hvilka de hela morgonen sväfvat, fattade vår fältväbel snabbt sitt beslut, och sedan

han gjort några förfrågningar i tjensten, utbad han sig ett par ord i enrum med sin befälhafvare. Denne, långt ifrån nutidens militäriska etikett, kastade villigt kappan öfver sin ännu ofulländade beklädnad och följde, men med ett drag af bekymrad uppsyn, sin fältväbel i förstugan.

10 Posten här hörde dem en god stund samtala halfhögt på Svenska, hvaraf den förre icke förstod ett ord. Löjtnanten tycktes hafva betänksamma föreställningar, att göra mot fältväbelns ifriga anföranden. Slutligen gick den förre åter in, i det han sade: »Nå så i herrans namn då; men låt för f-n i våld icke hänga dig». De sista orden förstod äfven posten, som trodde, att löjtnanten var vid lynne att traktera med rephalsband.

(n:o 4)

II.

Ehuru tröttad af dagens tjenst kände fältväbeln icke till någon trötthet, utan då hans manskap åter lägrade sig till ro, smög han ut ur pörtet, begaf sig i den mörka men stjernklara qvällen ut på en liten äng, som låg tätt under gården, och försvann i dess bofälliga lada. Efter tio minuter utträdde ur denna en mensklig skepnad; men det var icke mera
20 fältväbeln utan en bonde i långskörtad tröja och luden mössa. Med skyndsamma steg aflägsnade sig denne från gården, angelägen som det syntes att hinna den mot sjöstranden belägna skogsdungen, stadnade ännu vid dess rand och såg tillbaka mot gården, och försvann sedan bland träden.

Sjön, som skilde den nattliga vandraren från sina önsknings mål, låg lugn och klar, återspeglade stjernornas tindrande skaror. Endast ett gevärs skothåll skilde den omnämnda skogsdungen från stranden. Men på denna ojemna slutning framtågade nu just en dragonpatrull. De tre dragonerne hade för bekvämlighetens skuld afstigit och ledde
30 sina hästar vid tygeln. Men qvällens stillhet lockade bussarne att sträcka denna bekvämlighet ännu längre, i det de makligt nedsatte sig på några sternar, framtogo de kära pipsnuggorna, stoppade, tände och blåste välbehagligt palturiröken ut i den ännu sommarljumma luften, medan hästarne begärligt afbetade det sparsamt spridda, förtorkade gräset mellan stenarne. Föga anade männen, som visste befälet vara långt härifrån kanske i söt sömn, att någon skulle förtörnas öfver deras oskyldiga hvila; men der borta i skogsdungen låg en man, som förbannande deras ringa tjensten i sitt sinne beslöt så ställa till, att de ännu skulle få betala det uppehåll, de gjorde honom. Men all hans
40 vrede var nu fåfäng. Efter en stunds fåfäng väntan steg han upp, smög försigtigt på en lång omväg genom skogen och utträdde ur den på den öppna stranden åt det håll, åt hvilket patrullen ernade sig. Några rop af »tänne, tänne, auttakaat, auttakaat!» satte genast lif i de tröga; de kastade sig på hästarne och hastade dit, derifrån ropen hördes, så snabbt som markens ojemnhet tillät. Men vid första ljudet af hästrampet var den ropande åter försvunnen. Lyckligtvis hade ingen af ryttarena i brådskan glömt att väl förvara pipan, så att intet vidare uppehöll dem, utan de kunde efter en stunds kringtittande och öfverläggande stadna vid det beslut, att Tapio, som icke unnat dem
50 tobakens fröjd, narrat dem; hvarpå de makligt fortsatte sin väg, dock icke förglömmade, att Tapio till förtret åter påtända piporna.

Mellertid hade den gäckande hastat tillbaka till sin förra ståndpunkt, och så snart han såg stranden ren och icke mer kunde upptäcka något ljud af de borttågande, skyndade han till sjön, sköt ut en båt, som legat fördold mellan stenarne, och flöt snart, framdrifvande den med vana

och starka årtag, bort ifrån landet. Ett par gånger hukade han sig ned i båten för att bespeja vattenytan och lyssna till hvarje misstänkt rörelse på den lemnade stranden; men resultatet af hans undersökningar syntes vara tillfredsställande, ty han fortsatte åter obekymrad sin färd med blicken fästad på den viggformade fåra, hvilken båten efterlemnade på sjöns yta, och hvars mer och mer vidgade bräddar tydligt utmärktes af stjernornas i densamma dallrande, försvinnande och åter framglänsande bilder.

Så fortgick det väl en half timmas tid, och det visade sig nu, att han styrde båten mot en hög bergsholme, för att i skydd af denna obemärkt närma sig det motsatta landet. Då han hunnit intill holmen, i den mörka skugga, som dess dystra granar kastade öfver sjön, hejdade han rodden, i det han gaf båten en rigtning längsät den branta stranden. Han vecklade i brist på annat sin halsduk kring den ena åran och näsduken kring den andra, vid den punkt, med hvilken de hvilade mot årtullen, och fortsatte sedan rodden tyst och försigtigt kring holmens bugtade stränder in i ett smalt sund, som inledde honom mellan en labyrinth af dylika små holmar, uddar och landtungor. Nu upphörde han ofta att ro, lyssnade ock spejade försigtigt mot landet, upptog åter årorna, men stannade åter hvarje gång han hörde en ands snattande i vassen eller rasslet af ett djurs gång öfver de torra, nedfallna grenarne i skogen, hvilka ljud för hans spända uppmärksamhet vexte i styrka och låto honom ana faran af en smygande fiendtlig patrull eller fältvakt. Då han slutligen lade till i en liten unnangömd vik, var han som en blixtpå stranden, kastade sig ögonblickligen ned på marken, och det uppmärksammaste öga, som hittills följt hans rörelser, skulle icke kunnat upptäcka, hvart han nu försvann bland den tät bevuxna strandens stenar, tufvor, träd och buskar.

Medan den unga mannen sålunda oroligt sträfvade framåt, hvilade nattens ro öfver hans anspråkslösa mödernehem. Dess belägenhet var en af de vanliga i öfra Savolaks; det blickade från öfversta spetsen af ett berg vida kring dal och sjö och öfver nattens kalla dimmor, hvilka blott som en lätt rök drogo öfver detsamma, när de vid morgonsolens strålar höjde sig upp mot fästet. Här under det låga taket af den opryddå gråa byggnaden vakade den ömma modren, ännu fördjupad i tankar på sonens närvarande och framtida öden, och den blonda systemslumrade här i nattens första oroliga drömmar. Fönstret till den sednares rum vettade mot en liten blomstergård, nu afmejad och gulnad likasom de syrener och rönnar, hvilka på två sidor infattade densamma. Från den fjerde sidan begränsades dess trånga utrymme af en föga vårdad stengårdsgård med denna omgifvande talrika hallonbuskar. Här öfver denna ledde en gångstig upp ifrån landsvägen, och uppå den närmade sig nu den förklädda fältväbeln med snabba och sorglösa steg. Han erinrade sig derunder alla de gånger, han på denna ginväg närmat sig hemmet, återvändande från det närbelägna Kuopio, eller också stundom från kadettskolan på Haapaniemi, och sednast från sitt första möte; huru då alltid den glada system, genom en knackning på rutan underrättad om hans närvaro varit den första, som välkomnat honom, ofta äfven utan att störa modrens sömn dragit försorg om en stärkande qvällsvard och besöjt hans nattläger; och han tänkte nu med sprittande glädje på den öfverraskning hans ankomst skulle bereda henne och båda, helt prosaiskt äfven på behaget af ett godt mål efter den nattliga utfärden, och det besöjdt af älskade händer.

Så steg han med ett hjerta klappande af orolig ömhet till det välbekanta fönstret, i det han förde handen öfver ögonen, hvilka

fördunklades af en, för hans närvarande lefnadsförhållanden ovanlig dimma. Till ett sakta slag på rutan och hans varsamt uttalade »Sofi!» svarade ingen, men då han förnyade anropet, hörde han några tunga steg på golvet och – hans öra kunde icke i en sådan sak bedraga honom – knäppningen af en uppspänd pistolhane. Han drog sig tillbaka på sidan om fönstret och lade omedvetet handen på fästet af huggaren, hvilken han hade gömt under den vida bonddräkten. Nu hörde det för honom redan bekanta: »kto idjot?» och nästa ögonblick ropade en stark stämma der inne på »Ivan, Vasilij», Vasilij och Ivan.

10 Här fanns således fientlig inqvartering. Ett ögonblick tvekade han, hvad han borde göra, vända om eller trotsa den ögonskenliga faran. Men han togs snart ur sin tvekan, då han hörde husets dörr öppnas och jemte några röster i det fremmande tungomålet sin moders välbekanta.

Modrens häpenhet öfver sonens närvaro, hvilken hon med aningsfull ömhet igenkände på ljudet af de första ord han talade, yttrade sig i ett högljudt utrop af blandad glädje och smärta. Ty det misstänkta sätt, på hvilket sonen mottogs af fremlingarne, hade redan väckt hennes farhåga, och den plötsliga öfverraskningen gjorde, att hon icke uppfattade hans försök att vilseleda dem, i det han ställde sitt tal, som vore

20 han ett sjukbud afsändt till den i läkekonsten kunniga husfrun. Äfven han hade icke beräknat sin ungdomskänslas otålighet, utan han föll vid modrens ångestrop ur sin rol, ilade fram och slöt henne i sina armar. Vid hans häftiga rörelse blottades fästet af den under kläderna gömda sabeln, och denna syn påminnte de i början öfver detta uppträde förbluffade fremlingarne om deras tjensteåligganden. Knappt hade derföre mor och son vexlat de första ett kärleksfullt återseendes utgjutelser, förrän den i huset inqvarterade officeraren, utkallad af sina underlydande, stod vid deras sida med blottad värja under armen och pistolen i hand. Men samtidigt hade den unga mannens syster med lätta

30 steg ilat ned utför trappan till den omnämnda vindskammaren och trängt sig fram till brodern, hvars röst äfven hon, väckt af det ovanliga bullret, ögonblickligen hade igenkänt. Officeraren blef tvungen att vara en tyst åskådare till uppträdet, under hvilket hans blickar mindre sökte den förmenta bonden, än den unga flickan, som på denne slösade sina smekningar.

Dock en af hans tjenare löste denna förtrollning genom att med ett ljus upplysa scenen. Sofi flydde unnan rodnande genom tårarne af förlägenhet för sin lätta dräkt. Betjentens tolkning upplöste snart gåtan af den unga bondens mottagande. Men förklädningsen och framförallt

40 den förrådande sabeln gjorde det till officerarens pligt att närmare undersöka förhållandet. Han kunde dock ingen vidare upplysning vinna, och det lyckades derföre med möda modrens böner att tills vidare bereda sonen fri vistelse i hennes rum, sedan hon förut utfört det ännu svårare värfvet att förmå denne godvilligt aflemna sitt vapen.

(n:o 5)

III.

Klockan omkring sex följande morgonen värmdes fältväbeln i denna kalla morgondimman sin unga lekamen med en något hastig marsch mellan fyra kosacker. Detta resällskap hindrade honom att välja den

50 kosa han ville, och han måste finna sig uti att styra sin steg mot Kuopio, ehuru han helst skulle lemnat den goda staden åtminstone en half mil till höger. I staden bodde likväl det omnämnda mörklockiga föremålet för hans tankar, systemns väninna. Men ett möte med henne hade för dessa tankar antagit en annan färg, då han låg vakande i det nedrökta pörtet midtibland sina trettiofyra bussar, än nu i denna

omgifning. Huru gerna hade han icke önskat hit helst ett par af de trettiofyra; hans tankars dysterhet hade då säkert försvunnit.

En belägenhet sådan som hans kunde också leda till dystra betraktelser. Ty det var temmeligen klart, att han skulle anses för spion, och som sådan behandlas. Han, som lärt sig se döden modigt i ögonen, redan tidigare än vanliga piltar taga ett enda steg på egen hand, han skulle nu icke få dö en krigares ärofulla död, utan en missdådares nesliga. Men nöden lärer menniskan bära allt, och krigslifvets snabbt växlande företeelser hafva det isynnerhet med sig, att den närvarande stunden för krigaren blir allt, den kommande blott en möjlighet bland flera. Lorenz slog tanken på det kommande ifrån sig, så liten sysselsättning än det närvarande bjöd, och då hvarje utsigt att undkomma var honom afskuren, vände han sitt sinne till de nyss förflutna ögonblicken i det kära mödernehemmet. En känsla af stolt tillfredsställelse höjde dervid det unga bröstet; ty moder och syster hade intet annat om höjden af den fara hvari han sväfvade, och han hade haft mod och fattning nog att icke förråda något derom. De båda kvinnorna fruktade för honom intet annat än en mild krigsfångenskap, och det torde vara oafgjordt, om isynnerhet modrens patriotism förmådde i hennes hjerta nedtysta en hemlig fröd öfvjer att sålunda se sin älskling unnandragas hvarje fara. Sofi, som lifligare delade den unga mannens egna känslor, var mindre belåten, att hennes bror i stället för att förvärfva hjelteära skulle sofva bort sin sköna framtid i en tröttande fångenskap. För ingendera förstörde dock dessa känslor den korta sammanvarons i hvarje fall vemodiga glädje. Ja dessa känslor vexlade så, att medan modren vid afskedet icke utan djupaste smärta kunde se sin son bevakas såsom fånge, gaf det Sofi stor tröst att finna, huru till och med aktningsfullt han behandlades af de fiendliga krigarena, och tänka huru farliga för fortsättningen af hans hjeltebana dessas lansar och pistoler skulle varit, om de rigtats mot honom såsom fiende.

Hågkomsten af alla dessa skiftningar under de få timmarne i hemmet ledde sålunda småningom hans tankar åter till afskedets smärta, till hans närvarande belägenhet och dess hotande utsigter. Redan närmade han sig staden, och han visste af krigsbruket vid dylika tillfällen, att hans öde snart skulle blifva afgjordt. Då de inträdde i staden, plågade det honom att vara förmålet för alla mötandes nyfikna blickar. Han hade behållit sin bonddrägt; men hans utseende och hållning, och det fina linnet under den grofva rocken vittnade emot denna. Och detta stegrade icke litet nyfikenheten, så att då han kom till placemajorens logis, han redan åtföljdes af en skara gapare. Åtskilliga officerare trädde till gruppen och examinerade kosackerna, och soldater med schapkan i handen stodo sysslolösa deromkring lyssnande till de meddelade upplysningarne. Snart hörde fången det olycksbådande ordet: spion, med ett fremmande uttal vandra halfhögt från man till man, och tryckte dervid ofrivilligt den bredskärmade hatten, mot hvilken han i hemmet utbytt den ludna mössan, djupare ned öfver ögonen. Han hade dertill en särskild orsak, ty det hus, der placemajoren bodde, tillhörde den älskades fader. Men en underofficerare, som skulle föra honom inför majoren, kunde icke liknöjdt åse denna vanvördnad mot det närvarande befälet utan ryckte temligen omildt hatten från hans hufvud. Omedvetet förde han handen till sidan, sökande svärdfästet, men det fåfänga försöket återförde honom till sig sjelf, och den för ett ögonblick bistra och hotande blicken antog nu uttrycket af en dyster nedslagenhet. Men detta uppträde hade haft ett vittne, det han mest fruktade, och då ett qväfvt ängestrop kom honom

att se upp till husets fönster, såg han bakom ett af dessa den älskades marmorbleka anlete under de mörka lockarne och hennes sammanknäppta händer tryckta mot det älskande hjertat. Det var ett pröfvande ögonblick; men i det nästa bortfördes han af vakten att förhöras.

Rask och beslutsam, som hon var, hade Sofi oaktadt brodrens enträgna afrådande begifvit sig in till staden, för att efterforska hans öde och om möjligt lindra det. Ett par timmar efter nyss beskrifna uppträde inträdde hon frisk och liflig hos väninnan, hvilken hon fann sjuk, blek och förgråten. Sanningen hade icke kunnat fördöljas för
10 dennas oroliga forskningar och under tårar yppade hon nu för Sofi, hvad hon erfarit, och hvilket öde hotade den för båda så kära. Ehuru sorgfulla dessa underrättelser voro, nedstogo de likväl icke Sofis mod och verksamhet. Inom kort hade hon förmått väninnans fader att besöka den aktade Landshöfdingen, som i dessa ofridens dagar var hvarje olyckligs tillflykt, för att bönfälla om hans mellankomst. Förrän
20 aftonen kom, erforo de bedröfvade, att krigsrätten öfver den fångne fällt en förfärlig dom. Endast kommenderande generalens stadfästelse fattades ännu, emedan han sjelf hade begifvit sig ut på en rekognoscering åt Toivala sidan. Men före hans återkomst kunde icke heller Landshöfdingen göra något verksamt steg för den fångnes benådande.

Löjtnanten, Lorentz närmaste befälhafvare, hade icke heller tillbragt någon rolig natt och dag. Sent på qvällen efter fältväbelns aflägsnande hade han blifvit oroad af en kontraordres, hvilken anbefallte honom att tidigt på morgonen inrycka i befästningarne vid Toivala, i stället för att tåga till Idensalmi. Från denna stund kom ingen blund öfver den hedervärda löjtnantens trötta ögon. Redan klockan ett på morgonen lät han fråga efter sin fältväbel, och en half timma sednare infann han sig i pörtet, dref i sin oro upp manskapet, mönstrade dem, grälade
30 öfver allt och visade det retligaste lynne, bussarne någonsin erfarit hos sin hederliga chef. Slutligen förmådde han icke mera ensam bära bördan af sina bekymmer, utan gaf manskapet i vreda ordalag tillkänna sin misstanke, att fältväbeln kanske stulit sig öfver sjön, för att besöka sin mor, och slutade med de förfärligaste hotelser att låta gunstig herrn smaka arresten, »om denne låtit taga sig som spion och vanärat truppen med att dö i galgen;» men en tår hängde dervid i den hederliga löjtnantens buskiga ögonbryn.

«1:0 6»

IV.

Frukten af löjtnantens vrede var den icke serdeles förunderliga omständighet, att på qvällen samma dag en gammal bonde utan krus steg in i det rum, der Sofi och hennes väninna suto försänkta i gemensam sorg, utan egen tillförsigt intalande hvarandra hopp om en lycklig utgång på brodrens och älskarens farliga äfventyr. Mannen tittade varsamt kring rummet och sade sig sedan hafva ett par ord att säga till Sofi, »ryökönälle», såsom han uttryckte sig. Inga försäkringar, att väninnan väl kunde höra på, hvad han hade att anföra, förmådde bryta
40 mannens envishet. Så hjertans enfaldig och förstockad han än såg ut, syntes han likväl vara af den tanke, att en hemlighet, som två fruntimmer känna, lika gerna kunde förkunnas från predikstolarne, och han yttrade temligen oförtäckt denna sin mening, för hvilken alltså
50 berättaren icke bör ställas till ansvar.

Hela hans förtroende bestod deri, att han bad henne på hvad sätt som helst skaffa »väbeln» den underrättelse, »att Lustig vore här». Lustig var en ture, korpral vid kompaniet, som gjorde skäl för namnet, men som derjemte var en slipad och modig sälle. Han hade, då

löjtnantens vrede var på sin höjd, insett, hvar skon klämde den hederliga chefen, och utan fruktan gjort förslaget: »jos mentäisiin väpeliä hakemaan»? Löjtnanten svarade väl med genfrågan: om äfven han ville fria till galgen? men efter en stund blef dock Lustig inkallad i löjtnantens rum, och då kompaniet uppbröt till Toivala, valde Lustig med sitt korpralskap, bestående af tre man, den motsatta vägen till Idensalmi.

Hvilka vägar han än hade vandrat, det var nu samma Lustig, som käckt inlät sig i förtroliga förhållanden till den blonda Sofi. Denna försökte till och med att uppmuntra honom till större förtroende, men något vidare än underrättelsen om sin höga närvaro hade han icke att meddela. Ehuru hon nu icke ansåg underrättelsen för serdeles viktig, väckte den likväl åter hos henne tanken på ett besök i brodrens fängelse. Man hade väl framställt det för henne såsom en omöjlighet att vinna tillträde till fången, men hon var nu just vid lynne att försöka det omöjliga – ett lynne, hvaraf enligt Lustigs påstående vid något tillfälle ett qvinnohufvud icke så sällan anfäktas.

Det var nästan redan fullkomligt mörker, då en ung dame åtföljd af en tjenarinna inträdde i stadens högvakt. Hennes uppträdande här var en icke mindre ovanlig syn, än det lif, som här mötte hennes blickar, tycktes vara det för henne. En enda lampa upplyste rummet, och i dess dunkla sken syntes hvarje vrå hvimla af orediga figurer, hvilkas art endast de blänkande militärska prydnaderna på tshakåerna kunde antyda. Der låg långsamt de breda bänkarne man vid man, hvilande hufvudet i handen eller stödjande sig mot sina renslar, och mellan dem funno ännu andra plats att sitta, medan åter andra rörde sig i brokigt hvimmel kring en ångande kittel, ställd på en pall under lampan. Ingendera af de besökande ytrade på en lång stund ett ord, och äfven krigarene hade ännu icke hunnit längre än till forskande blickar, under det att det jemna sorl, som mötte de inträdande, tystnade, och den ena efter den andra af bänkarnes innehafvare reste på sig för att betrakta de ovanliga gästerna. Dessa syntes nästan hugade att vända om, såsom hade de endast af misstag inträdt i den för sådane besök föga lockande omgifningen; men i det damen vände sig till tjenarinnan, likasom för att hos henne söka råd och hjälp, hördes ur vrån vid dörren utropet: »I Guds namn, Sofi, du här!». Vid dessa ord och denna röst störtade damen mot den talande. Tvenne gevärkolfvar dånade i detsamma mot golvet, men öfver de kärlekslösa vapnen föll Sofi handlöst i den älskade brodrens armar. Dennes båda väktare, hvilka vid hennes rörelse mekaniskt korsat sina gevär, drogo dem lika ofrivilligt sakta tillbaka. Tystnaden i rummet blef djupare än förut, så att för ett ögonblick intet annat hördes än systemens stilla gråt vid broderns bröst och halfqväfda snyftningar af tjenarinnan vid dörren, som betäckt sitt ansigte med shavlen.

Till denna stumma scen trädde snart officeraren för vakten, hvilken blifvit tillkallad från inre rummet. Hans närvaro och frågor bragte alla partierna till besinning. Posterna sköto omildt nog Sofi åt sidan, rätade sig och korsade åter gevären framför fången. Denne drog sig tillbaka i sin vrå och uppmanade systemen att gå, i det han sade: »tigg om intet af dessa, låt icke dem se dina tårar!». Men Sofi var icke lika rädd att visa sitt i tårar badade sköna ansigte. Med en bedjande blick på officeren, tog hon den korg hennes följeslagarinna burit på armen och närmade sig med den till brodern. Dock lyckades det hennes dristighet icke att utan anmärkning fullfölja detta uppsåt. Posterna skrämde af officerens tystnad sträckte afvärfande händerna emot henne, och på hans vink

framträdde en underofficer, som ur hennes hand mottog korgen och började undersöka dess innehåll. Han upptog föga varsamt den ena artikeln efter den andra, bröd, smör, ost, stek och linkläder, lade allt åter tillbaka i korgen med undantag af en bordsknif, hvilken han behöll i hand, och hvilken blef en förrädare både mot honom och Sofi. Ty under hans sysselsättning stötte den mot något hårdt och klingande. Officern gjord uppmärksam undersökte sjelf närmare korgens innehåll och fann på dess botten två stycken väl fyllda buteljer och under dessa en summa penningar i sedelmynt. Med ett dundrande »durak!» vände han sig till underofficern, som genast öfverlemnades åt bevakning, räckte med egen hand linnets och några matpersedlar åt den fångne och gaf sedan korgen med dess öfriga innehåll åt en soldat att föras in i hans eget rum, sedan han likväl förut stoppat sedlarne i egen ficka. Nu visade han på dörren med ett strängt, »padi!»

(n:o 7)

V.

Sofi var dock icke den, som fruktande böjde sig för ett så grobianiskt beteende. Utan att bry sig om officerns buttra ord och bistra blick, trädde hon ännu en gång fram mot brodern, aftog sin kappa och kastade den öfver till honom. Knappt hade följeslagarinnan varnat detta, förrän hon lät den stora ylleshavl, som helt och hållet dolde hennes utseende, genom systemens hand vandra samma väg; ty ingendera hade anat till beskaffenheten af det nattläger, som en arrestant hade att tillgå. På hans protest mot denna öfverflödiga omsorg aktade ingendera. Der stod Sofi, smärt och stolt midtibland de råa krigarena, talade ömma afskedsord, derjemte upplysande, att det konfiscerade var en sändning från Lustig, samt tröstade med den säkra utsigten till benådning. Och intill henne smög sig följeslagarinnans icke mindre behagfulla gestalt, ännu aftorkande de tårar, som fördunklade de stora sköna ögonen. Vid dennas åsyn hördes fångens utrop: »äfven du Vendla!» och han sträckte sina armar emot dem. Äfven den tilltalade höjde höjde sin veka hand, hans till mötes; men deras händer kunde icke nå hvarandra. Omtänksam och modig begagnade Sofi det intryck, detta upptråde, såsom den allmänna tystnaden bevitnade, gjort på krigarhopen, fattade följeslagarinnans arm och lemnade snabbt rummet.

Men detta mot försvann, då de kommo ut på den mörka gatan. Med snabba steg skyndade de den korta vägen Vendlas hem, och då de hörde stegen af en person, som följde dem, byttes deras gång till brådskande flykt. Med ett ångestskri stadnade båda, då just vid hemmets port en stor qvinnofigur hindrande ställde sig framför dem. Men hennes röst, som var Lustigs dem redan bekanta, och dennes ord lugnade dem snart. Han hade äfven på vägen till högvakten anhållit dem, och det var på hans kloka inrådan, Sofi hade utbytt broderns sabel, hvilken hon listeligen tillegnat sig och nu medförde under sin kappa, mot de båda buteljerna och penningarne, vapen, med hvilka enligt Lustigs förmenande vida mer kunde uträttas. Upplust om den utgång hans krigslist haft, blef han för ett ögonblick tyst och nedslagen; men snart skrattade han godt mellan tänderna och lugnade de båda med den försäkran, att kanske denna utgång var den lyckligaste, som kunnat inträffa. Så skildes de, sedan Lustig uppmanat dem, att på hvad sätt som helst skaffa sig noga underrättelse som generalens beslut – han var finkänslig nog att icke säga om tiden för exekutionen.

Fönstret i officersrummet på högvakten veltade mot en smal mörk gata, medan ingången och vaktrummet låg åt torget. Utanföör detta

fönster postade träget den outtrötliga Lustig. Gatan var obesökt, och om äfven någon på torget gående såg honom i den qvinliga drägten spegla sig uti ljusskenet från fönstret, så tänkte vandraren, hvilken visste, hvem som bodde der innanför, blott sina egna tankar vid saken. Lustig, som icke var särdeles ömtålig om sitt qvinliga namn och rykte, begagnade sin frihet till att noga gifva akt på, hvad derinne förehades. Han såg med glädje en af buteljerna på officerns bord, och dess klara innehåll icke sällan fylla det åter tömda glaset. Det skedde dock i hans tycke alltför sällan, och officern kunde icke med mera otålighet vänta på nattrundens ankomst, än hans beundrarinna utanför. Äntligen var klockan tolf, och den dejourerande kaptenen inträdde, sedan butelj och glas försvunnit under bordet. Men då denne blifvit med behörig ceremoni ledsagad ut, framsattes åter den blygsamma flaskan, och dess tillbedjare tog plats i dess närmaste närhet, sedan han aflagt tschakå och värja och iklädt sig den vida kapprocken i stället för den trånga uniformen. Långe höll han numera icke ut i det angenäma granskapet, utan tumlade af till en undertiden i vrån utbredd madrass.

Nu närmade sig ungmön Lustig till fönstret, hvilket han förut tillräckligt hade undersökt för att veta, att blott dess ena hälft var försedd med hakar och gångjern, medan den andra, såsom ofta händer, var fästad med spikar på yttre sidan. För Lustigs händiga fingrar gåfvo dessa snart vika, fönstret öppnades, och han sköt det varsamt in i rummet, samt följde snart sjelf efter. Väl förberedd på, hvad som borde ske, hastade han till officerens bädd, i begrepp att göra ett lån af hans kapprock. Men ännu hade han icke hunnit veckla denna lös från sin egare, då han hörde ett högljudt skratt vid fönstret och, då han såg tillbaka, skådade tvenne unga militärer derin, kiknande af skratt. Som en blixtrusade Lustig till fönstret, sedan han våldsamt slitit lös kapprocken, och utbredd den såsom en gardin för detsamma. »Ivanitsch! ah ti!» skrattade de båda upprymda nattvandrarena, hvilka troligen sett, huru Lustigs intåg skedde, och begåfvo sig under muntert glam vidare. Vaktofficern, störd af kapprockens bortröfvande, mumlade derunder orediga ord, om hvilka Lustig icke det minsta bekymrade sig. I stället kastade han, så snart det åter blifvit tyst kapprocken öfver sin egen jungfruliga dräkt, satte officerns tschakå på hufvudet och öppnade till hälften dörren till vaktrummet. »Plännik! sudasche!» mumlade han oredigt, vaggande fram och åter. De halfsofvande postkarlarne skrämdes ur sin slummer och skuffade fången framför sig till dörren. De kände väl sin befälhafvare, som tjent sig upp ur ledet och med oförskräcktheten äfven bibehållit den goda gamla vanan att se så djupt i glaset, som bottnet tillät. Hans infall att kalla på fången förvånade dem derföre likasålitet, som det orediga kommando, hvarmed detta skedde, isynnerhet då de visste, hvilken väg de konfiskerade varorna hade tagit. I det den fångne inträdde, vände också Lustig ryggen mot dörrn, så att posterna, hvilka stannade utanför, icke kunde se hans ansigte. Vågstycket lyckades således, och den djerfva korpralen befann sig med sin fältväbel skyddad för all upptäckt af den stängda dörren och af mörkret i rummet, sedan han ögonblickligen hade släckt det svagt flammande ljuset.

Mumlande obegripliga ord, i afsigt att bedraga vakten utanför, kastade han nu officerens kapprock öfver Lorenz och drog honom med sig till det öppna fönstret. Denne förvirrad af detta uppförande, besinnade sig dock icke länge, då han kände den svala nattluften flägta emot sig, utan klef ut, så snabbt det tunga trädblock, han bar på foten, tillät honom det. Med ett lätt skutt följde honom Lustig, hvars qvinliga

drägt han nu först upptäckte. Men här fanns icke tid att grubbla på sådane gåtor, utan i sin tysta följeslagerskas spår hastade han utför gatan. Denna glömde derunder icke att fullborda hans maskering genom att flytta tschakån ifrån sitt eget på hans hufvud. Så kommo de ut på den större gata, hvilken ledde till tullen, då en mötande kosack till häst kom dem att för ett ögonblick stadna, och i ett nu omgåfvos de af flera ryttare, hvilka i starkt traf sprängde fram om närmaste hörn. Det var kommenderande generalen med sin svit, hvilken sent hade återvändt från sin rekognoscering och nu tagit rustningarne för en tillämnad sjöexpedition i ögnasigte. Det besynnerliga paret väckte hans uppmärksamhet, emedan det icke var mörkt nog, att han icke skulle kunnat urskilja formen på tschakån och den på densamma fästade blanka granaten samt blifva varse, att Lorenz hvarken rätade sig till öflig honnör eller förde handen till hatten. Hvad som skulle gagna och dölja Lorenz, och som säkert uppfyllt ändamålet, om de flyende endast stött på vanliga patruller och vaktposter eller någon af det lägre befälet, det blef nu hans förderf. Generalen höll in tyglarne, och de båda sågo sig omgifna af de honom åtföljande ryttarena. Allt hade skett i ett nu, så att flykten var omöjlig, isynnerhet för den af blocket hindrade Lorenz.

Till generalens fråga, hvem han var, svarade han icke ett ord, oakadt frågan med sträng röst upprepades. På en vink suto nu tvenne åtföljande kosacker af och ville gripa i den tilltalade. Men denne ryckte med ett plötsligt grepp den enes sabel ur dess slida och drog sig med en lika snabb vändning unnan, lemnande kapprocken de anfallande till byte. Alla svärd blottades i ögonblicket, man trängde in på den djerfva, blixtrande hugg föllo och afvärjdes. Redan låg en af de anfallande till marken och en annan störtade plötsligt från hästen, då en kosack piske så hårdt drabbade fältväbels hufvud, hvilket redan blifvit beröfvadt den lånade tschakån, att han nedföll sanslös. Lustig hade derunder icke varit overksam, ty det var han, som neddrog en af befälet från hästen, just då denne lade an, för att med sin pistol göra slut på striden. Trängande sig midt i hvimlet nyttjade Lustig händer och fötter, för att falla den ena i armen, slå benen unnan den andra. Men då han såg allt förloradt, svängde han sig upp på den ledigblifna hästen, jagade förföljd af tvenne ryttare med lösa tyglar till ändan af tvärgatan, hvarest en gärdesgård mötte, var åter som en blix från hästen och öfver gärdesgården och försvann snart i ett busksnår ur sina förföljares åsyn.

Landshöfdingen hade, ifrig att rädda en landsmans lif, väntat på generalens återkomst, hvilken bodde i hans eget hus. Men då han fick tillträde till denne, hade han knappt gifvit tillkänna sitt ärende, förrän han afbröts af ett häftigt: »omöjligt! före solens uppgång skall den skurken hänga.» Generalen hade sjelf besökt högvakten, erfarit den oordning här föregått, hvilken föga ursäktades deraf, att fångens vaktare, då de icke mera hörde något samtal i officersrummet, öppnat dörren och, sedan de upptäckt, huru här stod till, blifvit jemte några andra af vakthafvande underofficern afsända att förfölja de flyende. Han var på det högsta uppretad, och hvarje Landshöfdingens försök att vinna honom till den unga fångens förmon misslyckades. Här återstod för den redlige landshöfdingen blott den sorgliga pligt att uppfylla sitt till Vendlas fader gifna löfte och underrätta honom om, hvad han erfarit angående tiden för exekutionen.

«1.0 8»

VI.

Smärtan hos de båda unga flickorna öfver utgången af nådeansökningen hade knappt funnit ett utbrott, förrän åter Lustig inträdde, klädd i sin förra bonddrägt. Hvad han hade att anföra, ehuru litet förhoppningsfullt det än innebar, afledde likväl första häftigheten af deras sorg. Ingendera kände de närmare omständigheterna af Lorenz tillernade flykt och af anledningen till generalens vrede. Båda hörde derföre på Lustigs berättelse, och det med spänd uppmärksamhet ehuru med tårdränkta ögon. Gubben Lustigs egna spejarblickar voro icke heller 10
 lossat blocket från fältväbels fot, i hvilken händelse företaget troligen skulle haft framgång. Men vid sådant var nu icke tid att längre uppehålla sig. Lustig påtog också genast åter en glad min och försäkrade, att det skulle lyckas bättre en annan gång. Hufvudsaken var i hans tanke, att man lyckades uppehålla domens verkställande någon tid. För detta ändamål uppgjordes och förkastades hvarjehanda planer. Slutligen stannade man vid den af Lustig uppgjorda: att Lorenz och Sofis moder skulle underrättas om förhållandet, för att personligen 20
 förnya nådeansökningen. Såsom sista medel skulle Sofi skaffa sig tillstånd att taga afsked af den olycklige brodern på vägen till straffplatsen, i nödfall, om tillåtelsen skulle vägras, på eget bevåg tränga sig till ett sådant afsked. Kunde uppskof vinnas helst till klockan half sex på morgonen, försäkrade Lustig, så vore fältväbels räddning nästan säker. Lugnade af denna hans tillförsigt lemnade han åter de båda tärnorna, för att ombesörja sina egna ärenden.

Långsamt framskredo emellertid för de bedröfvade nattens få återstående timmar. Den tröstlösa modren hade derunder kommit till staden. Tidigt på morgonen gjorde hon jemte Sofi ett försök att vinna tillträde hos generalen; men denne var redan öfverhopad af göromål 30
 för tjensten, emedan han hade för afsigt att ännu samma morgon låta en expedition till sjös anfalla passet vid Jännenvirta, och hvarje bemödande att få tala inför honom hade förblifvit fåfängt. Sofis modiga tillgifvenhet för brodern gaf henne dock en ihärdighet, som icke af någon motgång kunde nedslås. Hon lyckades att, då generalen lemnade sina rum, kasta sig till hans fötter. Betagen af den vackra flickans anblick och rörd af hennes systerliga hängifvenhet upplyftade han den bedröfvade. Men hans beslut var fattadt. Ett exempel måste 40
 statueras, för att afskräcka de många kunskapare, af hvilka han visste sig vara omgifven. Hvarje rörelse af medlidande måste derföre nedtystas; och den öma systemens innerligaste böner slösades förgäfvets. Henne till någon tröst beviljade dock generalen lätt bönen angående afskedstagandet och medsände genast henne till skydd en ordonnans, hvilken tillika skulle framföra hans befallning i detta afseende till den officer, som kommenderade vid exekutionen.

Klockan var redan fyra på morgonen och den olyckliga stunden kunde icke vara långt borta. Sofi hastade hem åtföljd af den väntande ordonnansen. Här tröstade hon, så godt hon förmådde, modren med hopp om befrielse, men motsatte sig dock icke hennes önskan att i fängelset besöka sonen. Hon åtföljde henne endast till dess dörr och befog sig, sedan ordonnansen varit verksam att förskaffa modren inträde, genast åter derifrån, öfverlemnade henne åt Vendlas omvårdnad. 50

Der satt hon nu vid tullen, genom hvilken brodern skulle vandra en så förfärlig färd. Qvinlig svaghet hade återtagit sin rätt, och strida tårar

och tunga suckar fingo ohejdadt bära vittne derom. Nu och då blickade hon upp än med fruktan att se tåget nalkas, än med en osäker förhoppning att se något, som tydde på en möjlig befrielse. Endast en gammal, på sin krycka stödd tiggare såg hon skrida vägen framåt ifrån staden. Men då denne kommit förbi soldaten, stadnade han, vände ansigtet mot Sofi med de aldrumtraste grimacer, pekade, under det han höjde handen likasom för att snyta sig, på soldaten och gjorde tecken för en lång näsa. Genast derpå räckte han ödmjukt fram sin utslitna hatt, mumlade till tacksägelse: »Jumalan avulla kaikki menestyy!»! gaf henne ännu en gång en glad blick och vandrade vidare. Sofi, som mera gissade till, hvem personen var, än igenkände honom, hade svårt att dölja den glädje hans uppträdande och ord gjorde henne.

10

Men hon behöfde icke länge öfva förställning. Åsynen af ett kommando soldater, som närmade sig gatan utföre, gjorde farans storlek närvarande för hennes sinne. Snart upptäckte hon mellan lederna sin olyckliga broder och vid hans sida stadens vördiga själasörjare. Det var nog för att åter väcka hennes sorg, och endast med en af tårar halfväfd stämma kunde hon tillhviska honom ett: ännu är icke allt förloradt! Afskedet var långt, emedan hon ville förlänga det. Men Sofi förmådde icke vända sina steg åter till staden utan följde på kort afstånd det sorgliga tåget. Hon hade icke hunnit långt, då Vendla, åkande i en schäs och af den oroliga modren utsänd för att återföra henne, upphann henne och gjorde ett svagt försök att förmå henne återvända. Men detta slutades så, att båda, stödda vid hvarandras arm, följdes vidare framåt, såsom ofrivilligt drifna af ett tvingande öde.

20

Vägen, som ifrån staden leder mot Toivala, löper öfver ett högt berg, upp till hvars spets den stiger i flera afsatser. Här uppe, ungefär en half fjerdingväg från staden var platsen utsedd för det förskräckliga uppträdet. Den utgjordes af en liten öppen plan invid landsvägen. Dess enda olycksbådande prydnad var en trebent hotande trädställning, hvars anblick kom vandraren att helt och hållet förbise den omgivande sköna friska skogen. Här stadnade tåget. Soldaterna uppställdes på planen, och framför dem invid galgens fot trädde presten och delinqventen, medan den kommenderande officern stadnade på landsvägen. Med ett genomträngande skri störtade Sofi fram till brodrens sida, i det ögonblick denne jemte presten knäföll till bön. Vendla böjde knä ett stycke derifrån, gömd för den skakande anblicken bakom en trädgrupp. Solen, som nyss framgått ur en svart molnbädd, lyste herrlig öfver de olyckliga och de liknöjda, öfver den susande skogen och det af glitrande rimfrost täckta gräset.

30

40

Redan hade presten, som bad högt, slutat bönen med välsignelsen, och Lorenz höjde det sänkta hufvudet, vändande sitt bleka men lugna ansigte mot den älskade system till en sista afskedsblick. Kastande sig i hans öppnade armar, bad hon med skälfvande röst: »för Guds nåds skuld, ännu ett ögonblick!»! Presten hvilken redan var i begrepp att uppstiga, uppstämde då likasom af ingifvelse »Uti din nåd, o Fader blid!»! – Hårdt tryckta till hvarandra lågo de båda syskonen ännu på sina knän, bröst mot bröst och kind mot kind. Och emellan deras hjertan var stålet i Lorenz goda svärd, hvilket Sofi hade gömt under sin kapp. Den högtidliga sången i den tysta morgonen, naturens frid, de olyckligas kärlek rörde äfven de härdade soldaternas hjertan, och i månet bistert öga glimmade en medlidandets tår.

50

Då skrällde i skogen på andra sidan landsvägen ett skott, och officern hörde kulan susa tätt förbi sitt öra. Ännu ett, och åter ett följde i dess spår, och två man af komandot störtade till jorden. Sången hade

tystnat; den efterträdades af soldaternas vilda svordomar och rop, ännu öfverröstade af officerns kommandoord. Denne stod redan i ledet vid sina bussar, och han och de alla glömde fången, för att vända sig mot den plötsliga öfverrumplingen. Några hade redan skjutit blindt mot skogen, förrän de lydande befälhafvarens röst djerft med bajonetten inträngde i densamma. Lorenz, som vid första skottet igenkände den välbekanta rösten af en Sprengtportens studsare, sprang ofrivilligt upp. Men i detsamma föll såsom ifrån himmelen en människofigur ned öfver hans hals och armar. Det var bödeln, som deruppe på galgens tvärbalk i god ro hade förnöjt sig åt de föregående ceremonierna, och som nu, fruktande att förlora sitt byte, störtade sig ned öfver fången och med höga rop påkallade sin medhjelpares biträde för att kunna fasthålla honom. Ty den våldsamma påminnelsen, att han kunde fly, hade äfven hos Lorenz återväckt kärleken till lifvet, så att han kraftigt bemödade sig att göra sig fri från roffogeln, som slagit ned i hans nacke. Det skulle kanske blifvit honom svårt, då äfven medhjelparen rusade öfver honom, om icke Sofi med snabb sinnesnärvaro räckt honom det gömda svärdet. Med huggaren högt lyftad jagade han deremot snart båda ifrån sig, och en soldat, som skyndade till deras hjälp, träffades i armen af ett skott. Detta lossades mellan närmaste träd, och ur röken framträdde plötsligt Lustig i den blå och gula uniformen. Ett rop af den sårade soldaten tillkännagaf för betäckningen, att de voro kringrända på alla sidor, och officern fann nödvändigt att ordna sitt folk till försvar och reträtt mot staden. Undertiden hade Lustig något omildt fattat Sofis arm och försvann med henne tillbaka i skogen, under det att Lorenz på en vink af honom följde efter. Men Sofis utrop »Vendla!» och hennes hand utsträckt mot den plats, der denna borde finnas, jagade älskaren åter tillbaka. Ovilligt vände äfven Lustig åter. Snart sågo de den sökta, hvilken förskräckelsen fasthållit på samma punkt; men ett kraftigt tag af Lustigs hand hindrade Lorenz att rusa fram till henne, der han åter skulle blifvit synlig för sina bedragna väktare. Sofis röst kallade henne sakta, och hon följde den vänliga uppmaningen ur skogen. Nu voro de alla samlade på en smal gångstig. De båda tärnorna tvungos af Lustig utan krus att i snabbaste lopp följa densamma. Lorenz blef deras beskyddare. Men Lustig visste, att leken ännu icke var slutad, och stadnade tvärt ett par hundra steg från landsvägen. Från den plats, der han stod, hörde de flyende en skatas hånande skratt.

Allt det anförda hade tilldragit sig inom några minuter, och den öfverraskade parten hade ännu icke hunnit komma till besinning. Lustigs tre kamrater deremot, som spelade en väl öfverläst rol, och hvilka hade väckt bullret på andra sidan om landsvägen, flydde villigt sedan de lossat några skott och sett dessas verkan. Då det nu föll Lustig in att agera skata, framträdde den ena af dem efter den andra till honom. Efter en kort rådplägning gick Lustig åter tillbaka. Snart visade han sig igen för de väntande, och vid hans ord spridde de sig alla i skogen. Några minuter derefter dallrade trädens grenar åter af täta skott, och den smultna rimfrostens föll dervid i klara diamanter ned öfver de gulnade löfven.

Den svaga betäckningen hade fått tid att hemta sig från öfverraskningen, och anande rätta förhållandet hade soldaterna, harmsna och hämdlystna, skyndat att förfölja och uppsöka sin rymda fånge. De få och spridda skott, med hvilka de i skogen mottogs, hindrade föga de uppretades framträngande. Deras kedja hade snart öfverflyglat de fyra våghalsarne och trängt dem tillsamman på en punkt. Här träffades en

bland dem af en fiendtlig kula. »Perkeleet!»! mumlade Lustig och tillade till sin sidokamrat: »ota pois tussari». Denna kom genast till pass. Ty Lorenz, genom skottvexlingen underrättad, att hans vänner voro i fara, hade visat de trötta tärnorna till en förfallen lada och icke en gång af omsorgen för sina käraste låtit sig afhållas från att skynda de förra till hjälp. Då han kom till platsen, var studsaren just blifven ledig, och med tungt hjerta tog han äfven patronköket af dess fordna egare. »Saattaa sillä vaikka Kuopioon luoin lähettää», sade ännu Lustig, då Lorenz laddade. Denne döld bakom ett träd lade nu försigtigt an. Men då

10 studsaren brann af, hördes ett skott, hvars dån med åskans ljud rullade fram ifrån strand till strand, ifrån berg till berg. Hurrah! hurrah! ropade den öfverdådiga Lustig, i det han svängde sin hatt till ett mål för fiendens kulor. Men han häpnade sjelf öfver det eko, som lät höra sig tätt bakom honom ur flerfaldiga hurrande strupar, och hvilket han tydligt hört frammanas af sin egen hederliga löjtnants »Hurrakkaa pojat!»!

Det var verkligen denne, hvilken denna dag deltog i en landstigning vid Pujonniemi, den sista som gjordes från positionen vid Toivala. Genom Lustigs beskickningar underrättad om allt, hade han fått på sin

20 lott att verkställa en rekognoscering åt detta håll. Ett raskt anfall af den nu öfverlägsna styrkan gaf den råderum nog att sedan göra ett lungt återtåg. Spionen var räddad – och syster och älskarinna voro ärligen förvärfvadt krigsbyte.

177 TILL HELSINGFORS

Saima n:o 3 16. I 1845

30 H.
1845. Jan. 15.
Min Herre!¹

Vi äro öfver »randen af det nya tidskiftet». Vår farkost har halkat »utföre strömmen», »de stränder», der vi kände oss hemma, hafva »flytt ifrån oss», och vi hafva styrt »med snabb fart in i okända dimmor, hvilka för oss skylar himlar och afgrunder». Sådane betraktelser M. H. äro oss »vanliga, då vi ombyta almanack.» Men vi låta detta icke förfära oss. I dimman skadar oss icke vår blindhet; ingen ser

40 der, huru och på hvilken farkost halkningen skett, ingen, om dervid våra inexpressibles lidit någon afbräck. Vi hafva följt med strömmen. Men när hafva vi då gjort annat? Hvilken skörd skulle icke Herr. J. C. Frenckell & son göra, om vi hvarje gång, sådant händt oss, ombytt almanackor.

Och de stränder, der vi äro hemma, huru hafva de icke flytt? Hvar är nu den lilla putten, kring hvars mjuka bräddar ni plaskade så behagligt? M. H. Ni är nolens volens utkastad på ett stormande haf, dit er svaga kroppskonstitution aldrig bort komma, för att icke förleda Ert öfverdåd till fåfängligt snack om andra konstitutioner. Och mig M. H.!

50 Hvilka stränder menar Ni väl hafva flytt mig? Jo Dniesters och Pruths – intet mindre? Mina 14 tusen åsnor de hafva »styrt i den okända dimman». Men jag tröstar mig M. H. – Era bref släpa tillsamman och släpa till mig allt, hvad jag behöfver. Jag sätter dem högt utöfver 14

¹ Från f. d. Kapten Leopold i Kuopio.